

Majandus- ja taristuministri määruse „Majandus- ja taristuministri 24. septembri 2020. a määruse nr 57 „Rahvusvahelise reisilaevanduse toetamise tingimused ja kord“ muutmise“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1 Sisukokkuvõte

Kehtiva määruse eesmärk oli rakendada meetmeid reisilaevandusettevõtjate tööjõuga seotud maksukoormuse vähendamiseks. Rahvusvahelise reisilaevanduse toetusmeede loodi 2020. aastal. Meetme sisuks on, et reisilaevanduse ettevõtte saab kord kvartalis toetust summas, mis võrdub laevapere liikmele väljamakstud töötasult arvestatud tööjõumaksude ja maksubaasilt arvatud tööjõumaksude vahega. Kehtiva määruse kohaselt on toetust võimalik anda kuni 2022. a lõpuni, kuid Euroopa Komisjoni riigiabi loa kohaselt on määrusega võimalik anda toetust kuni 2023. aasta neljanda kvartali eest ning Eesti rakendabki võimalust pikendada toetuse andmist kuni 2023. a lõpuni.

2023. a riigieelarve seaduse eelnõuga¹ (708 SE) on kavandatud eraldada 2023. aastaks toetuse maksmiseks 6 miljonit eurot. Sellest tulenevalt on võimalik toetuse perioodi veelgi pikendada kuni 2023. aasta lõpuni.

Reisilaevandusettevõtjate jätkusuutlikkus ning säilimine on strateegilise tähtsusega. Riigiabi jätkuv andmine on vajalik, sest laevandusettevõtjad annavad tööd tuhandetele inimestele, moodustavad olulise osa turismisektorist ning aitavad tagada kaupade ja inimeste liikumist riikide vahel. Selle katkemine tooks endaga kaasa ulatuslikumad ja negatiivsemad tagajärjed. Riigiabi eesmärgiks on seega tugevdada Eesti reisilaevanduse konkurentsivõimet, säilitades töökohti ja toetades majanduse ning reisilaeva sektori arengut.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja koostas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi meremajandusosakonna õigusnõunik Anton Merits (e-post: anton.merits@mkm.ee; tel: 715 3423). Eelnõu õiguslikku korrektsust kontrollis Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Ragnar Kass (e-post: ragnar.kass@mkm.ee).

1.3. Märkused

Eelnõu on seotud 2023. aasta riigieelarve seaduse eelnõuga (708 SE).

Eelnõu ei ole otseselt seotud Euroopa Liidu õiguse rakendamisega, kuid Euroopa Liidu õiguses on liikmesriikidele ette nähtud riigiabi andmise reeglid, mida tuleb toetusi kehtestades järgida. Euroopa Komisjon on pidanud põhjendatuks ja lubatavaks meretranspordile riigiabi andmist ning on selleks välja töötanud spetsiaalsed merenduse riigiabi suunised – Komisjoni teatis K(2004) 43² – ühenduse suunised meretranspordile antava riigiabi kohta (edaspidi *merendusabi suunised*). Riigiabi andmiseks on vajalik eelnevalt teavitada Euroopa Komisjoni ning saada vastav luba (Euroopa Liidu toimimise lepingu 108 lõige 3). 27. augusti 2020 otsusega nr State

¹ Eelnõu on praeguse seisuga (28.11.2022) Riigikogu menetluses ning on läbinud teise lugemise.

² Kättesaadav aadressil: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2004:013:0003:0012:EN:PDF> (28.11.2022).

aid SA.57541 (2020/N)³ otsustas Euroopa Komisjon mitte esitada vastuväiteid rahvusvahelise reisilaevanduse toetamisele põhjendusel, et see on kooskõlas siseturu reeglitega.

Eelnõuga muudetakse määruse 01.01.2022. a jõustunud redaktsiooni (RT I, 29.12.2021, 62).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu §-ga 1 muudetakse määruse § 4 lõikes 3 kehtestatud toetuse perioodi. Seni kehtis see 2022. a lõpuni, muudatuse kohaselt saab toetust taotleda kuni 2023. a neljanda kvartali eest või kuni toetuse eelarve ammendumiseni. Juhul kui Transpordiamet jaotab eelarve selliselt, et vahendid ammenduvad enne 2023. a neljandat kvartalit, siis eelarve ammendumisest alates toetust enam taotleda ei saa.

2023. a kohta on riigieelarvest plaanitud toetuseks eraldada 6 miljonit eurot. Määruse § 4 lõike 1¹ alusel on Transpordiametil õigus otsustada, kuidas see summa kvartalite lõikes jaotada. Kvartali eelarvest teavitab Transpordiamet enne vastava kvartali lõppu oma veebilehel. Juhul, kui toetuse eelarve ammendub enne toetuse perioodi lõppemist, st enne 2023. a neljandat kvartalit, lõpetab Transpordiamet toetuse taotluste vastuvõtmise ning teavitab ka sellest oma veebilehel.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on vastavuses Euroopa Liidu õigusega. Eelnõu väljatöötamisel on lähtunud merenduse riigiabi suunistest – Komisjoni teatis K(2004) 43 – ühenduse suunised meretranspordile antava riigiabi kohta, arvestades sealhulgas Euroopa Komisjoni otsustuste praktikat. Riigiabi andmise kohta tegi Euroopa Komisjon 27. augustil 2020 otsuse nr State aid SA.57541 (2020/N), milles vastuväiteid ei esitatud.

4. Määruse mõjud

Eelnõu rakendamisega ei ole ette näha mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele. Eelnõu rakendamisega on ette näha mõju majandusele, sotsiaalvaldkonnale ning riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele.

Kaasnev mõju: mõju majandusele

Sihtrühm. Eesti residendist äriühingud, kes on tööandjaks Euroopa Majanduspiirkonnas rahvusvahelisi regulaarseid reisijatevedusid tegevate laevade laevapere liikmetele.

Mõju ulatus. Mõju Eesti majandusele on oluline. Toetuse andmisega jätkamine 2023. aastal on vajalik, sest laevandusettevõtjad annavad tööd tuhandetele inimestele, moodustavad olulise osa turismisektorist ning aitavad tagada kaupade ja inimeste liikumist riikide vahel. Toetuse eesmärgiks on tugevdada Eesti reisilaevanduse konkurentsivõimet, säilitades töökohti ja toetades majanduse arengut.

Toetuse oodatav mõju majandusele on positiivne. Toetus aitab leevendada töajõukulude koormust rahvusvahelistel reisilaevandusettevõtjatel, mille jätkusuutlikkus ning säilimine on strateegilise tähtsusega. Enamikel mereriikidel on kas maksuerisused või toetused laevandusettevõtjatele, kuna riikide huvi on, et see sektor genereeriks nii otsest kui kaudset tulu.

³ Kätesaadav aadressil: https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_57541 (28.11.2022).

Toetusmeetmete kaudu on võimalik hoida professionaalid ja seeläbi vajalik oskusteave oma lipuriigis, kui ka luua uusi töökohti. Niisamuti loodetakse, et toetus aitab parandada ettevõtluskeskkonda, mille tagajärjel tekib Eesti ettevõtjatel parem võimalus tegutseda merendusvaldkonnas. Samuti võib eeldada, et laevade jäämisel Eesti lipu alla säilib Eestis laevandusala oskusteave, mis omab positiivset mõju laevanduse arengule Eestis.

Hetkel töötab Eesti reisilaevadel hinnanguliselt 2500 inimest. Ühe laevapere suurus on sõltuvalt laevast 400–500 töötajat (2 vahetust kokku). Rahvusvahelistel reisilaevadel töötavaid laevapere liikmeid toetuse maksmine otseselt ei mõjuta. Laevapere liikmetele on tagatud ravikindlustus täielikus mahus ning toetused, mille suurus sõltub maksustatava töötasu suuruselt (töötushüvitis, vanemahüvitis, koondamishüvitis, maksejõuetuse hüvitis), on samuti tagatud tegelikult töötasult. Seega on tagatud laevapere liikmetele praegusega võrdne kindlustuskaitse. Toetuse mõju on laialdasem, aidates ka kaasnevaid ettevõtjaid. Eestis on ca 6800 ettevõtet, kes tarnivad kaupu või osutavad teenuseid rahvusvahelise reisijate veoga tegelevatele laevandusettevõtjatele, seega omab reisilaevasektor suurt mõju töökohtadele, mis jäävad kaldale. Niisamuti on reisilaevade liiklusel suur mõju riigi turismisektorile, andes 25% turismisektori SKP-st. 2015. aasta seisuga moodustas turismisektor 7,9% riigi SKP-st. Reisilaeva liikluse säilimine aitab seega kaasa inimeste, kaupade ja teenuste vabale piiriülesele liikumisele.

Mõju avaldumise sagedus. Alates määruse jõustumisest on laevandusettevõtjatel ka 2023. aastal kord kvartalis õigus taotleda toetust, kui nad vastavad määruse §-s 3 nimetatud tingimustele.

Ebasoovitavate mõjude risk on väike arvestades, et merendussektor on olnud kaasatud algse toetusmeetme väljatöötamise. Toetuse taotluse esitamine ei ole ettevõtjatele uus ega keeruline protsess, kuivõrd vastavaid taotlusi on olnud võimalik esitada kvartaalselt alates 2020. aastast.

Kaasnev mõju: mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele

Sihtrühm. Transpordiamet ning Maksu- ja Tolliamet.

Mõju ulatus. Kuivõrd tegemist on 2020. aastal alanud tegevuse jätkumisega, siis tegemist ei ole uue mõjuga. Uusi tegevusi Transpordiametile ega Maksu- ja Tolliametile ei lisandu.

Mõju avaldumise sagedus on vähemalt kvartaalne. Transpordiametil tuleb riigiabi andjana kanda vajalikud andmed riigiabi ja vähese tähtsusega abi registrisse ning teostada järelevalvet riigiabi reeglitele vastavuse üle.

Ebasoovitavate mõjude riski ei ole ette näha.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Toetusmeetme mõju riigieelarvele 2023. aastal on 6 miljonit eurot.

Ehkki toetusmeede on eelarves negatiivse mõjuga, aitab seda tasandada Eestisse laekuvad tööjõumaksud ning kaudsemalt ka näiteks Eestisse laekuvad tarbimismaksud (eeskätt turistide laeval ja Eestis tarbitavatelt kaupadelt ja teenustelt).

Eelduste kohaselt lähiaastatel reisilaevade arv ei suurene, vaid jääb samale tasemele, seega ei teki seeläbi märkimisväärset lisakulu. Kulud tekivad seega juba registris olevate laevadega.

Määruse rakendamisega ei kaasne uusi tegevusi.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ja Sotsiaalministeeriumile.

Lisaks saadetakse eelnõu arvamuse avaldamiseks järgmistele asutustele ja organisatsioonidele: Eesti Laevaomanike Liit, Eesti Laevajuhtide Liit, Eesti Meremeeste Sõltumatu Ametiühing, Eesti Laevamehaanikute Liit, Eesti Ametiühingute Keskliit, Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Eesti Tööandjate Keskliit, Eesti Kaptenite Klubi, Merendusnõukoda, AS Tallink Grupp, DFDS A/S Eesti filiaal, OÜ Viking Line Eesti, Eckerö Line Ab Oy Eesti filiaal, Transpordiamet.